

Prof. Dr. Josef Opatrný
Středisko ibero-amerických studií
FF UK
Praha

Oponentský posudek habilitačního spisu

Ján Puchovský, *Ústavnoprávné aspekty prechodu Španielska k demokracii*, Kraków 2015, 150 str.

Ján Puchovský se ve svém habilitačním spisu zabývá problematikou oblasti, která zůstává na slovenské odborné scéně relativně stranou pozornosti. Hispánský svět, snad s výjimkou některých problémů nativních kultur Mezoameriky a jejich vztahu k majoritní společnosti (srov. zejména práce Milana Kováče, Radoslava Hlúška a Petera Vyšného), popř. srovnávacích studií z oblasti práva (Peter Krestáka a Jozef Beňa), eventuálně vztahů mezi Slovenskem a Španělskem (zde viz studie ve sborníku *Španielsko a Slovensko – dve cesty k demokracii*, ed. Soňa Szomolányi, Bratislava 2002) a přirozeně literárních témat (zejm. Paulína Šišmišová), rozhodně nepředstavuje ve slovenském akademickém světě předmět prvořadého zájmu a je proto třeba přivítat rozhodnutí každého slovenského akademika studovat problematiku hispánského či luzobrazilského regionu.

Toto konstatování platí také o Jánovi Puchovském, který se už několik let zabývá právem ve Španělsku a jako téma pro svojí habilitační práci zvolil ústavněprávní aspekty přechodu pyrenejské monarchie k demokracii. Je přitom třeba říci, že se neomezuje jen na tyto aspekty, jeho práce přináší pohled právníka na španělské ústavy posledních dvou století, počínaje ústavou z roku 1812 a konče ústavou z roku 1978. Nevěnuje přitom pozornost jen samotným textům ústav, ale i historickému kontextu a významu těchto základních zákonů španělské státnosti, ať už šlo o monarchie či republiku, v delší perspektivě. Logicky proto věnoval velkou pozornost ústavě z roku 1812, dále pak republikánské ústavě z roku 1931 a největší přirozeně dodnes platné ústavě z roku 1978, kde drobné změny nijak nepoznamenaly její důležitost pro dnešní španělský stát, k jehož trvajícím existenci tento zákon zásadním způsobem přispěl.

Jako historik musím ocenit právě rozhodnutí Puchovského nepojednat ústavy v jejich přísně právním výkladu, ale chápat je jako výsledek historického vývoje a zároveň faktor, který tento vývoj více či méně ovlivňuje. Musím proto zvláště ohodnotit zejména část textu pojednávající o cádizské ústavě, její význam nelze posuzovat z hlediska její krátkodobé platnosti, ovlivnila významně pojetí státnosti a jeho základního zákona nejen ve Španělsku, ale v celém atlantickém světě, především v Latinské Americe. Její právníci se na tvorbě cádizské ústavy ostatně také podíleli a často takto získané zkušenosti uplatňovali při tvorbě ústav zemí amerického kontinentu. Klasická literatura k problematice latinskoamerických ústav sice vždy zmiňuje inspiraci ústavou Spojených států, která hrála skutečně roli zejména v člancích o federativním uspořádání tam, kde se federativní princip prosadil, jinak je však nutno hledat vzor spíše právě v dokumentu přijatém v Cádizu. Jistou pochybnost zde pak musím vyjádřit v souvislosti s autorovým tvrzením v poznámce 103 na str. 26, kde píše o platnosti cádizské ústavy na území zámořských kolonií. Koloniální statut byl pro území v Americe na jedné straně zrušen jak madridskou vládou, tak cádizským režimem, ať mu už budeme říkat jakkoli, junty na

kontinentě pak vyhlášovaly nezávislost, již ovšem mohly prosadit stejně málo, jako mohlo realizovat svoji představu Španělsko. Pyrenejská monarchie skutečně obnovila svoji moc v Americe až v roce 1814, kdy už ovšem prohlásil Ferdinand VII dokumenty z Cádizu, nejen ústavu, za nulitní od samého počátku. Svou druhou pochybnost musím vyjádřit nad formulací na straně 29, kde autor spojuje ideové tvůrce ústavy z roku 1931 s pozdějším tragickým vývojem ve Španělsku.

Domnívám se, že zde byla situace podstatně složitější a vůbec nepochybuji, že si je toho vědom i Puchovský. Ten přitom velmi racionálně věnoval hodně místa také ústavnímu vývoji frankistického Španělska, bez jehož pojednání by nebyl možný solidní rozbor procesů, které vrcholily přijetím ústavy z roku 1978.

Puchovský vychází při svém zkoumání především z textů španělských ústav a ze španělské právní literatury, resp. základních španělských textů věnovaných španělskému konstitucionalismu. Logicky se zde opírá především o autoritativní práce Antonia Torrese del Moral (*Constitucionalismo histórico español*, šesté vydání Madrid 2006), Francisca Tomáse Valiente (*Manual de Historia del Derecho Español*, čtvrté vydání Madrid 2010), José Agustína González-Arese (*Las Constituciones de la España contemporánea*, Santiago de Compostela 2010) a dvojice autorů Iñiga Cavera Lataillade a Tomáse Zamory Rodriguez (*Constitucionalismo histórico de España*, Madrid 1995). Pro zkoumání přechodu Španělska k demokracii vychází zase z výsledků studia uznávaných autorů, zde srov. především Raúl Modoro (*La transición política*, Madrid 2004) a Álvaro Soto (*Transición y cambios en España 1975-1996*, Madrid 2005). Všechny uvedené tituly lze najít v poznámkách práce i v bibliografii. Pokud už jsem zmínil bibliografii, z neznámých důvodů sem Puchovský zařadil i Dubského Velký španělsko-český slovník.

Stylistická vyzrálость, erudice, i uměřenost závěrů patrně z celé práce prokazují autorovu schopnost napsat kvalitní vědecký text a já proto bez výhrad doporučuji, aby se publikace *Ústavnoprávní aspekty přechodu Španělska k demokracii* stala součástí habilitačního řízení Jána Puchovského jako jeho habilitační spis.

V Praze, 26. prosince 2016.

Prof. Dr. Josef Opatrný